

บทที่ 5

บทสรุปและข้อคิดเห็น

ข้าวเป็นอาหารหลักและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ขณะเดียวกันข้าวก็เป็นปัญหาแก่รัฐบาล ผู้ผลิต และผู้บริโภค เสมอมา เช่นเดียวกัน ปัญหาทางด้านรัฐบาลคือทำอะไรจึงจะสามารถวางนโยบายราคาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ผลิต และผู้บริโภคได้รับความพอใจทั้งสองฝ่าย ความสนใจของผู้ผลิตคือทำอะไรจึงจะขายข้าวให้ได้ราคาดี และความสนใจของผู้บริโภคคือทำอะไรจึงจะสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปีหนึ่ง ๆ นั้นก็คือว่าราคาข้าวมักจะตกต่ำ ในตอนต้นฤดูซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้ผลิตแต่จะสูงขึ้นในตอนปลายฤดูซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้บริโภค ความแปรปรวนของราคาข้าวตามฤดูกาลในลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อภาวะตลาดข้าวทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นอย่างมาก โครงการสต็อกสินค้าข้าวตามฤดูกาลจึงนับว่าเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพของตลาดข้าวทั้งเพื่อการบริโภคภายในและการส่งออก นอกจากนี้แล้วความมีเสถียรภาพของราคาและตลาดในช่วงฤดูกาลผลิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยก่อให้เกิดการขยายการผลิตด้วยความมั่นใจและช่วยในการจัดสรรผลผลิตสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดในระยะยาวอีกด้วย

ผลของการคำนวณหาค่าดัชนีแสดงการเคลื่อนไหวของปริมาณข้าวออกสู่ตลาด ปริมาณข้าวส่งออก ราคาข้าวในระดับขายส่งและในระดับส่งออก การเปลี่ยนแปลงสต็อกข้าวมีดังนี้

1. ดัชนีปริมาณข้าวเปลือกออกสู่ตลาดที่มีค่าสูงสุดในเดือนมกราคมซึ่งเป็นเดือนระยะต้นฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ 107.6 และค่าดัชนีต่ำสุดในเดือนตุลาคมซึ่งเป็นเดือนระยะปลายฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ 94.1 ทั้งนี้โดยกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของปี พ.ศ. 2513-2521 เป็นฐานการคำนวณ (1.033.7 พันตันข้าวเปลือก = 100)

2. ดัชนีราคาขายส่งข้าวเปลือกที่มีค่าต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งเป็นเดือนระยะต้นฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ 93.6 และค่าดัชนีต่ำสุดในเดือนพฤศจิกายนซึ่งเป็นเดือนระยะปลายฤดูมีค่าเท่ากับ

ร้อยละ 106.7 ทั้งนี้โดยกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของปี พ.ศ. 2513-2521 เป็นฐานการคำนวณ (2,119.2 บาทต่อตัน = 100)

3. ค่าดัชนีปริมาณข้าวส่งออก (คิดในรูปข้าวเปลือก) ที่มีค่าสูงสุดในเดือนมีนาคม ซึ่งเป็นเดือนระยะต้นฤดู มีค่าเท่ากับร้อยละ 129.1 และค่าดัชนีต่ำสุดในเดือนตุลาคมซึ่งเป็นเดือนระยะปลายฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ 76.0 ทั้งนี้โดยกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของปี พ.ศ. 2513-2521 เป็นฐานการคำนวณ (192.7 พันตันข้าวเปลือก = 100)

4. ค่าดัชนีราคาข้าวส่งออกที่มีค่าต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งเป็นเดือนระยะต้นฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ 94.1 และค่าดัชนีสูงสุดในเดือนพฤษภาคมซึ่งเป็นเดือนระยะปลายฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ 107.7 ทั้งนี้โดยกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของปี พ.ศ. 2513-2521 เป็นฐานการคำนวณ (4,733 บาทต่อตัน = 100)

5. ค่าดัชนีแสดงปริมาณสต็อกที่เปลี่ยนแปลงเป็นรายเดือนที่มีค่าสูงสุดในเดือนมกราคมซึ่งเป็นเดือนระยะต้นฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ 1883.0 และค่าดัชนีต่ำสุดในเดือนพฤศจิกายนซึ่งเป็นเดือนระยะปลายฤดูมีค่าเท่ากับร้อยละ -684.6 ทั้งนี้โดยกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของปี พ.ศ. 2513-2521 เป็นฐานการคำนวณ (2,971.67 ตัน = 100)

โครงการสต็อกสินค้าข้าวตามที่กำหนดในการศึกษาครั้งนี้มุ่งหมายที่จะลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวตามฤดูกาลมิให้รุนแรงไปจากระดับที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายคือ 3,627 บาทต่อตัน กล่าวคือโครงการสต็อกกันชนข้าวจะพยายามทำให้ราคาข้าวในระยะต้นฤดูและระยะปลายฤดูไม่แตกต่างกันมากนัก โดยยกระดับราคาขั้นต่ำอยู่ในระดับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 2.5 และ 5 ของราคาเป้าหมายในช่วงระยะต้นฤดูและลดระดับราคาขั้นสูงมิให้สูงกว่าร้อยละ 1 2.5 และ 5 ของราคาเป้าหมายในช่วงระยะปลายฤดู ทั้งนี้โดยวิธีการรับซื้อข้าวเข้าโครงการช่วงระยะต้นฤดูและจำหน่ายข้าวที่รับซื้อนั้นออกสู่ตลาดในช่วงระยะปลายฤดู ผลการวิเคราะห์โครงการฯ ในที่นี้ปรากฏว่า

สถานการณ์ ก. สถานการณ์ที่ความแปรปรวนของปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดเป็นไปภายในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 68 (1 standard deviation) ภายใต้สถานการณ์โครงการฯ จะรับซื้อข้าวในระยะเวลาที่ควรจะรับซื้อในระยะต้นฤดูและจำหน่ายในระยะเวลาที่คิดว่าควรจะจำหน่ายในระยะปลายฤดูดังนี้

เมื่อระดับราคาเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 1 สูงต่ำกว่าราคาเป้าหมาย ปริมาณรับซื้อข้าวเปลือกทั้งหมดจะเท่ากับ 1.013 ล้านตัน ปริมาณเงินทุนรับซื้อเท่ากับ 3,638 ล้านบาท และปริมาณข้าวเปลือกที่จำหน่ายทั้งหมดจะเท่ากับ 0.967 ล้านตัน โดยที่รายได้จากการจำหน่ายจะเท่ากับ 3,542 ล้านบาท

เมื่อระดับราคาเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 2.5 สูงต่ำกว่าราคาเป้าหมาย ปริมาณรับซื้อข้าวเปลือกทั้งหมดจะเท่ากับ 0.943 ล้านตัน ปริมาณเงินทุนรับซื้อเท่ากับ 3,334 ล้านบาท และปริมาณข้าวเปลือกที่จำหน่ายทั้งหมดจะเท่ากับ 0.811 ล้านตัน โดยที่รายได้จากการจำหน่ายจะเท่ากับ 3,015 ล้านบาท

เมื่อระดับราคาเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 5 สูงต่ำกว่าราคาเป้าหมาย ปริมาณรับซื้อข้าวเปลือกทั้งหมดจะเท่ากับ 0.818 ล้านตัน ปริมาณเงินทุนรับซื้อเท่ากับ 2,819 ล้านบาท และปริมาณข้าวเปลือกที่จำหน่ายทั้งหมดจะเท่ากับ 0.558 ล้านตัน โดยที่รายได้จากการจำหน่ายจะเท่ากับ 2,125 ล้านบาท

สถานการณ์ ข. สถานการณ์ที่ความแปรปรวนของปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดเป็นไปภายในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (1.96 standard deviation) ภายใต้สถานการณ์โครงการจะรับซื้อในระยะเวลาที่ควรจะรับซื้อในระยะต้นฤดูและจำหน่ายในระยะเวลาที่คิดว่าควรจะจำหน่ายในระยะปลายฤดูดังนี้

เมื่อระดับราคาเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 1 สูงต่ำกว่าราคาเป้าหมาย ปริมาณรับซื้อข้าวเปลือกทั้งหมดจะเท่ากับ 1.685 ล้านตัน ปริมาณเงินทุนรับซื้อเท่ากับ 6,051 ล้านบาท และปริมาณข้าวเปลือกที่จำหน่ายจะเท่ากับ 1.645 ล้านตัน โดยที่รายได้จากการจำหน่ายจะเท่ากับ 6,026 ล้านบาท

เมื่อระดับราคาเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 2.5 สูงต่ำกว่าราคาเป้าหมาย ปริมาณรับซื้อข้าวเปลือกทั้งหมดจะเท่ากับ 1.601 ล้านตัน ปริมาณเงินทุนรับซื้อเท่ากับ 5,661 ล้านบาท และปริมาณข้าวเปลือกที่จำหน่ายจะเท่ากับ 1.489 ล้านตัน โดยที่รายได้จากการจำหน่ายจะเท่ากับ 5,536 ล้านบาท

เมื่อระดับราคาเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 5 สูงต่ำกว่าราคาเป้าหมาย ปริมาณรับซื้อข้าวเปลือกทั้งหมดจะเท่ากับ 1,451 ล้านตัน ปริมาณเงินทุนรับซื้อเท่ากับ 5,000 ล้านบาท และปริมาณข้าวเปลือกที่จำหน่ายจะเท่ากับ 1,231 ล้านบาท โดยที่รายได้จากการจำหน่ายจะเท่ากับ 4,688 ล้านบาท

จะเห็นได้ว่าการกำหนดช่วงราคาเป้าหมายข้างต้นจะมีผลต่อปริมาณเงินทุนรับซื้อและรายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือก กล่าวคือถ้าหากช่วงราคาเป้าหมายเป็นช่วงแคบความต้องการเงินทุนรับซื้อข้าวเปลือกรวมทั้งรายได้จากการจำหน่ายก็จะมีความผันผวนและถ้าหากเป็นช่วงกว้างผลที่ได้จะเป็นทางตรงข้าม การมีเงินทุนหมุนเวียนจำกัดอาจจะทำให้โครงการที่ศึกษานี้ไม่ประสบความสำเร็จเพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องที่ช่วงราคาเป้าหมายจะต้องได้รับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับทรัพยากรเงินทุนที่จะจัดสรรและสภาวะความต้องการรวมทั้งสภาวะการผลิตข้าวในระยะยาวอีกด้วย

จากการศึกษาความแปรปรวนของปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดในช่วงระยะเวลาที่คาดคะเนเฉลี่ยปี พ.ศ. 2522-2524 พบว่าปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดมีการแปรปรวนจากค่าสูงสุดและต่ำสุดประมาณร้อยละ 27 ซึ่งมากกว่าความแปรปรวนของปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (1.96 standard deviation) หรือเท่ากับร้อยละ 18 ของปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดโดยเฉลี่ย

ดังนั้นถ้าหากในอนาคตอันใกล้ความแปรปรวนของปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดยังคงเป็นไปในลักษณะเดิมแล้ว โครงการฯ นี้จะต้องรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้เคลื่อนไหวอยู่ภายในช่วงราคาอย่างสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 5 สูงต่ำกว่าราคาเป้าหมายซึ่งเป็นระดับที่มีการรับซื้อและจำหน่ายข้าวเปลือกในปริมาณต่ำสุดเมื่อเทียบกับช่วงราคาอื่น โดยมีความต้องการเงินทุนรับซื้อข้าวเปลือกไม่ต่ำกว่า 5,000 ล้านบาท ตลอดจนการรับซื้อ อ่างปริมาณเงินทุนรับซื้อข้าวเปลือกจำนวนดังกล่าวที่คำนวณได้มิได้พิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าเก็บรักษา ค่าเสียโอกาสของเงินทุน ซึ่งหากจะรวมต้นทุนทั้งหมดนี้แล้วปริมาณเงินทุนที่ต้องการย่อมจะสูงกว่านี้ ซึ่งจะโยงไปถึงปัญหาที่ว่าโครงการสต็อกกันชนดังกล่าวจะให้ผลตอบแทนคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ ซึ่งการศึกษาดังนี้ยังมิได้พิจารณาถึง และเป็นเรื่องที่น่าจะต้องศึกษาต่อไปอีก อย่างไรก็ตามถ้าหากความเคลื่อนไหวของราคาข้าวที่มีมากกว่าร้อยละ 5 นั้นเป็นที่ยอมรับได้แล้ว โครงการสต็อกกันชนข้าวที่ได้ศึกษาไว้ในต้นนี้ก็มีความจำเป็นต่ออย่างใด